

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XIII.
Štev. 240

TELEFON UREDNIŠTVA: 25-67
UPRAVE: 25-67 in 28-67
POSLOVALNICA CELJE, Prešernova 3, tel. 280
POŠTNI ČEKOVNI RACUN 11.409

Maribor, četrtek 19. oktobra 1939

NAROČNINA NA MESECE
Prejeman v upravi ali po pošti 14 din,
dostavljen na dom 16 din, tujina 30 din

Cena
din 1—

Pred pričetkom nemško-ruskih konzultacij

V Ankari so se po neuspehu v Moskvi pričela turško-angleško-francoska pogajanja o pomoči Turčije v primeru potrebe po obrambi Romunije in Sredozemlja — Prvi diplomatski poraz sovjetske Rusije — Italija je začasno opustila vse svoje aspiracije nasproti Franciji

Priloge za konzultativna pogajanja

BERLIN, 19. okt. Po zanesljivih informacijah se nemško-ruske konzultacije med ruske pomoči Nemčiji za nadaljevanje vojne proti zahodnim demokracijam še niso pričele, pač pa so v teku priprave za njihov pričetek. Uvodna pogajanja se vrše istočasno v Moskvi med sovjetsko vlado in nemškim veleposlanikom von Schulenburgom in v Berlinu med nemško vlado in ruskim veleposlanikom Skvarcevom, ki se je predvčerajšnjim zvečer vrnil iz Moskve z dobjenimi instrukcijami. Konzultativna pogajanja se bodo po vsej priliki pričela še ta teden, in sicer najbrže v Berlinu, kamor bo prispela posebna sovjetska delegacija pod vodstvom pomočnika zunanjega ministra Potemkina ter zastopnika rdeče vojske. Molotov sam ne bo prišel v Berlin, ker mora ostati v Moskvi zaradi pogajanj z baltskimi državami in Finsko. V vsej naglici se pa nadaljujejo v Moskvi nemško-sovjetske trgovinske pogajanja in se mudi v ta namen s strani Nemčije v preloženem prometu. Pogajanja potekajo ugodno in se pričakuje, da bodo končana v kratkem. Rezultat teh pogajanj bo ugodno vplival tudi na politično-vojaška pogajanja na konzultacijski konferenci.

Turško-angleško-francoska pogajanja

ANKARA, 19. okt. Davi so se začele po razdoru v Moskvi pogajanja med turškimi generalnim štabom ter posebnimi odposlanci Anglije in Francije. Vodja angleške vojaške delegacije je vrhovni poveljnik angleških čet na Bližnjem vzhodu, vodja francoske delegacije pa je general Weygand, poveljnik francoskih pomorskih čet. Računajo, da bodo pogajanja trajala do nedelje. Podpisan bo pak o medsebojni vojaški pomoči Turčije in Anglije. Istočasno bosta s tem vojaškim paktom stopila v veljavo tudi gospodarski in finančni dogovor, ki bi moral biti podpisan, že preden je Sarajevu odšel v Moskvo. Vojaški pak med obema velešilama ter Turčijo predvideva avtomatično medsebojno pomoč treh držav na Sredozemlju ter tudi

vojaško pomoč Turčije, če bi prišlo do tega, da bosta Francija in Anglija morali z orožjem v roki uveljaviti svoje garancije Romuniji in Grški. Kot tretja točka vojaškega pakta je predvidena delitev interesnih sfer na Balkanu. Vsi turški listi danes z ogorčenjem pišejo o dvoletni vlogi Moskve, ki je hotela tudi to pot izigrati Turčijo, kakor je letos poleti Anglijo in Francijo. Soglasno konstatirajo, da so ruske zahteve inkompatibilne s pakti Turčije z Anglijo in Francijo. Turčija je ostala do zahodnih demokracij vedno lojalna. Poizkusi Rusije, da bi jo odvedli na druga pota, so se izjalovili. Neuspeh ruske politike v Turčiji podčrtava tudi takojšen odpoklic nemškega poslanca von Papena.

V Londonu so zadovoljni

LONDON, 19. oktobra. Londonski tisk komentira sklep turške vlade, s katerim je odbila zadnje ruske zahteve. Angleški tisk kaže veliko zadovoljstvo zaradi tega sklepa, katerega smatra za največji doseg lojalnosti Turčije nasproti Veliki Britaniji in Franciji. Diplomatski urednik Times pravi, da je zdaj znan vsemu vzrok zavlačevanja turško-sovjetskih pogajanj. Novi sovjetski pred-

logi so bili taki, da bi jim morala slediti obsežna revizija turških obveznosti nasproti Veliki Britaniji in Franciji. Turki pa so z razlogov lojalnosti nasproti prevzetim obveznostim sovjetske predloge odbili. Položaj Turčije kot neodvisne države je priznan z meddržavnimi pogodbami, in a podlagi teh pogodb ostaja Turčija čuvar Bospora in Dardanel.

Prav tako tudi v Parizu

PARIZ, 19. okt. Francoski listi komentirajo neuspeh rusko-turških pogajanj v Moskvi in izražajo veselje, da je Turčija sovjetske zahteve odklonila in odločila, da nadaljuje svojo politiko neodvisnega prijateljstva s Francijo in Veliko Britanijo. Listi smatrajo razdor v Moskvi kot skupni neuspeh tako sovjetske kot nemške in poročajo s tega poslanca von Papena iz Ankare v Berlin, kamor ga je baje poklical sam Hitler, katerega je stališče Turčije močno presenetilo. Pričakuje se, da se von Papen zaradi poraza, ki ga je doživela njegova mislija, sploh ne bo več vrnil v Ankaro. Prav tako beležijo francoski listi tudi mnenja nevtralnega tiska, posebno ameriškega, ki tudi naglašajo, da je doživela sovjetska Rusija s Turčijo prvi diplomatski neuspeh po svojih zadnjih osvojevalnih akcijah.

Preselili se bodo trije milijoni Nemcev

BERLIN, 19. okt. United Press poroča iz poluradnega vira, da cenijo Nemci številno pripadnikov njihovih narodnih manjšin v vzhodni in južnovzhodni Evropi, ki se bodo preselili v Nemčijo, na okoli 3 milijone. Iz baltskih držav se bo izselilo okoli 120.000 Nemcev.

RIM, 19. okt. Stefani poroča iz Moskve, da je prispela tja nemška komisija, da se pogaja s sovjetsko vlado o izselitvi Nemcev iz onega dela Poljske, ki so

ga zasedli Rusi. Vseh Nemcev na tem ozemlju je po nemških podatkih okoli 150.000. Ko bo rešeno to vprašanje, se bodo pričela tudi pogajanja za preselitev onih Nemcev, ki so naseljeni v Sovjetski uniji.

BERLIN, 19. okt. Prvi nemški izseljenec iz baltskih držav so že prispeli v Gdini, kjer bodo naseljeni. »Deutsche Allgemeine Zeitung« piše, da so morali baltski Nemci sicer veliko žrtvovati, ko so

zapustili rodno zemljo, vendar to vse skupaj ni nič v primeru z veličino nalog, ki jih še čakajo. Te naloge pa bodo tudi v bodočnosti težke.

BERLIN, 19. okt. DNB. V petek bodo v Gdini pristali zopet trije nemški parniki z 2000 Nemci iz baltskih držav na krovu. Izseljenci bodo ostali v Gdini, dokler ne dobe zanje primernih mest za naselitev v Nemčiji.

V Sofiji so pa zaskrbljeni

SOFIJA, 19. okt. Vest o razdoru med Turčijo in sovjetsko Rusijo so sprejeli tu kot težak simptom in menijo, da je le prav malo upanja še, da bi bilo mogoče doseči med Ankaro in Moskvo kakršen koli sporazum na bazah, ki so sedaj postale znane. Na merodajnem mestu pravijo, da

je nevtralnost Balkana stavljena sedaj prvič po pričetku vojne pred težko preizkušnjo. To velja zlasti za države ob Črnem morju. Razvoj nadaljnjih dogodkov bo pa odločilen tudi za končno zadržanje Bolgarije.

Winston Churchill odstopil?

PARIZ, 19. oktobra. Stefani. Tu se je uporno razširila vest, da je prvi lord admiraltete Churchill podal ostavko na mesto mornariškega ministra. Ta korak motivirajo s tem, da so mornariški krogi

ostro obsojali Churchillovo podcenjevanje sovražnih pomorskih sil, ki jim ni po stavil zadostnega odpora. Chamberlain je Churchilla zaprosil, naj ostavko prekliče.

Na zahodu nobenih sprememb

PARIZ, 19. okt. Havas. Komunike francoskega vrhovnega poveljstva od sinoči pravi, da na vsej fronti ni bilo izprememb. Med Mozelo in Saro je bilo opaziti veliko aktivnost sovražnih izvidniških patrolj.

PARIZ, 19. okt. Sinočnje poročilo pravi, da na zahodni fronti ni izprememb. Velika aktivnost izvidniških edinic. Po

dospelih vestih so ceste, ki vodijo iz Nemčije na fronto, pokrite s kolonami avtomobilov in vojaštva. Tudi je mogoče opaziti veliko število vlakov, ki dovažajo vojaštvo v ozadje Siegfriedove črte. Vojaški strokovnjaki cenijo število padlih nemških vojakov pri zadnjem sunku na 5000.

Odkrita zarota na Madžarskem

BUDIMPESTA, 19. okt. Člani razpuščene narodno-socialističnega gibanja na Madžarskem so začeli po deželi in mestih širiti brošure s prevratno vsebino. Dosej so aretirali 30 oseb zaradi tiskanja in razmnoževanja letakov. Našli so tajni stroj za tisk, ki je last razpuščene stranke. Preiskava je ugotovila, da se je tajno sestavila madžarska legija »Tabor izbranec«, katere člani so prisegli zvestobo Szalasyjevemu gibanju. Legija je imela za

cilj ustanoviti delavsko madžarsko državo z nasilnimi sredstvi, če treba tudi s krvjo. V zvezi s to akcijo so aretirali mnogo prizadetih, preiskava se v vsej naglici nadaljuje.

BUDIMPESTA, 19. okt. Policija je zaprla 110 članov madžarske nacistične stranke, ki ji je na čelu Szalasy. Vodja stranke je bil lani obsojen na triletno ječo zaradi rovanja proti državi.

Deklaracija nove estonske vlade

TALLIN, 19. okt. Na skupni seji parlamenta in senata je predsednik vlade prečital deklaracijo nove estonske vlade, v kateri se med drugim naglašajo, da Estonija z veliko budnostjo zasleduje potek boja dveh velikih sil, v katerega so pritegnjene tudi manjše države. Ker se je politični položaj v Evropi znatno izpremenil, se je tudi na Estonskem sestavila nova vlada, ki jo tvorijo predstavniki vseh struj v cilju složnega sodelovanja. Glavni cilj nove vlade je, da ohrani prijateljske stike z vsemi sosedji, predvsem pa poglobi gospodarske odnose na zunaj. Pakt s sovjetsko Rusijo je pomiril Estonijo z veliko sosedo na vzhodu in zagotovil medsebojno zaupanje na temelju spoštovanja neodvisnosti. Estonska hoče tudi nadalje ostati nevtralna, vojska bo tudi naprej branila interese do-

movine. Za svojo industrijo bo Estonija poiskala ugodna tržišča. Preseljevanje Nemcev iz Estonije, je poudaril predsednik vlade, pomeni za našo državo pravo revolucijo. Vlada se bo potrudila, da se bo izselitev izvedla do popolnosti in v soglasju z Nemčijo.

REŠENI MORNARJI

NEWYORK, 19. okt. Ameriški parnik »Independence Hall« je rešil posadke dveh britskih parnikov. Z angleškega parnika »Yorkshire«, ki so ga potopile nemške podmornice, so rešili 223 mož, 77 pa z nekega drugega parnika.

Borza, Curih, 19. okt. Devize. Pariz 10.08¹/₂, London 17.80, New York 445¹/₂, Bruselj 75, Milan 22.50, Amsterdam 236.75, Berlin 178, Stockholm 106.20, Oslo 101.25, Kopenhagen 86.07¹/₂, Buenos Aires 105.

Italija ostane v protiboljševiški fronti

Sodelovala ne bo v nobeni nemško-ruski akciji proti zahodnim demokracijam — Opustila je začasno vse svoje aspiracije in se stavila le v službo zaščite proti boljševiški nevarnosti Italija in Balkan močan faktor v razpletu dogodkov

RIM, 19. okt. V italijanskem javnem mišljenju in v italijanski zunanji politiki se opaža zadnje tedne preorientacija, ki izhaja iz naravnega razvoja sedanjih dogodkov. To je mogoče opaziti zlasti tudi v pisanju vsega italijanskega tiska, čeprav je forma včasih nejasna. Predvsem pa ne more biti nobenega dvoma več, da se Italija ne bo udeležila nobene konzultacije, ki bi imela za namen sodelovanje z Nemčijo in sovjetsko Rusijo pri kakršnih koli vojaških operacijah. Misli se je, da bo Italija skušala izkoristiti sedanjí položaj za to, da uresniči svoje aspiracije nasproti Franciji v Sredozemlju in v Afriki, toda tudi to misel je Rim opustil, zatrjujoč, da se pojavljajo pred Evropo vse važnejši problemi, kakor so navedeni. S tem seveda ni rečeno, da se Italija odreka vsaki nadaljnji akciji za te svoje cilje, toda nobena njena akcija ne more biti v sedanjem trenutku taka, da bi predvidevala uporabo sile nasproti zahodnim demokracijam. Mimo tega Italija lahko še čaka na uresničenje svojih teženj in upa, da se ji bo posrečilo rešiti svoja vprašanja na mirni in prijateljski način potem sporazumevanja.

Sedaj gre za obvarovanje kulturnega sveta pred boljševiško nevarnostjo, ki se je pojavila nad Evropo v vsej svoji vehementnosti od tistega trenutka, ko je Nemčija začela paktirati s sovjetsko Rusijo. Po italijanskem mnenju je sovjetska Rusija dobila s tem možnost, da se ne samo okoristi s sedanjo vojno, ampak da sploh ona sama na koncu požanje vse njene plodove. S tega stališča presoja Italija tudi razmerje med zahodnimi velelesilami in sovjetsko Rusijo. Anglija in

Francija nista napovedali sovjetski Rusiji vojne ob njenem vdoru na Poljsko samo zaradi tega, ker še vedno upata, da Moskva ne bo šla do konca z Berlinom, ali pa se bo nazadnje celo sama obrnila proti Nemčiji. V tem oziru tudi v Italiji sovjetski Rusiji ne zaupajo, toda naglašajo, da je zelo mnogo znakov, ki kažejo, da bi le utegnili priti do resničnega sodelovanja med Moskvjo in Berlinom, izključeno pa tudi ni, da nastanejo celo večja ideološka zblizanja med obema državama. Zaradi tega meni Italija, da je treba stati na straži proti vsaki eventualnosti in poskrbeti za časa za to, da se boljševiška nevarnost odbije od srednje in zahodne Evrope.

Zaradi nove nemške orientacije nasproti sovjetski Rusiji se stališče Italije do komunizma in Sovjetske unije ni prav nič in v ničemer spremenilo. Italija ostane slej ko prej odločna in neizprosná nasprotnica boljševizma. Na tem je bazirala vsa zunanja politika fašizma vseh

18 let vladanja in bo bazirala tudi v bodoče. V smislu tega načela je Italija podprla tudi boj španskih nacionalistov in žrtvovala zelo veliko za njihovo zmago proti rdeči nevarnosti. Zveza med Rimom in Madridom sloni še vedno na bazi protikominternskega pakta. V tem cilju vodi Italija tudi svojo politiko na Balkanu in v Podonavju, kjer posreduje za to, da se pokopljejo stara nesoglasja, v kolikor se morda ne morejo celo rešiti, in da se tako ustvari močno povezan blok, ki naj služi edinemu namenu, ustvariti nepremagljivo bariero proti boljševiški in vsaki drugi ekspanziji, sodelujočo tesno z Italijo. To pa je tudi edini namen, ki ga ima Italija sedaj na Balkanu in v Podonavju. S tem v zvezi so v Rimu tudi z zadovoljstvom sprejeli vest, da se Turčija ni vdala moskovskemu pritisku in pričakujejo, da bo mogoče najti tudi pota za novo zblizanje med Rimom in Ankaro. V tej politiki je edina vsa Italija in ob njej stoji tudi Vatikan.

Obnovitev prijateljstva z Anglijo

RIM, 19. okt. Vsi italijanski listi posvečajo veliko pozornost sprejemu, na katerega je naletel novi italijanski veleposlanik Bastianini v Londonu. Z debelimi črkami ponatiskujejo zlasti vesti angleških listov o obnovitvi iskrenega prijateljstva med Italijo in Veliko Britanijo. Pri tem pripominjajo, da bo Italija, izkoriščujoč svojo realno politiko, storila vse, da koristi resnično pravemu miru Evrope. Italija tudi pričakuje, da bo Velika Britanija v celoti odobrila politiko, ki jo vodi rimska diplomacija na Balkanu in v

Podonavju. S to politiko prevzema Italija na sebe vlogo zaščitnika evropskega jugovzhoda pred vsemi eventualnimi nevarnostmi. Skupaj z Balkanom pa predstavlja Italija tudi silo, ki je dovolj močna, da poseže odločilno v nadaljnji razvoj dogodkov.

LONDON, 19. okt. Angleško-italijanski parlamentarni odbor je poslal italijanskemu veleposlaniku Bastianiniju ob prihodu v London prisrčno dobrodoščilo, za katero se je veleposlanik iskreno zahvalil.

Danes sklep konference v Stockholmu

Sklepi bodo objavljeni preko vseh radijskih oddajnic nordijskih držav — Velike manifestacije v švedski prestolnici

STOCKHOLM, 19. okt. Konferenca vladarjev in zunanjih ministrov Danske, Norveške, Švedske in Finske se je pričela včeraj dopoldne in določila kot dnevni red: 1. razpravo o nevtralnosti skandinavskih držav glede na sovjetske zahteve nasproti Finski; 2. proučitev gospodarskih učinkov nevtralnosti; 3. pretrso o splošnem mednarodnem položaju. Ob začetku konference je finski zunanji minister sporočil sovjetske zahteve, ki so bile stavljene Finski v Moskvi.

STOCKHOLM, 19. okt. Prvi komunikacije o posvetovanjih štirih severnih držav v Stockholmu je bil objavljen danes dopoldne. Med pozdravnimi brzojavkami so bile poleg Rooseveltove tudi čestitke Argentine, Mehike in drugih ameriških držav, ki so želele stockholmski konferenci poln uspeh. Posvetovanja se vrše v kraljevski palači, rezultat teh bodo prenašale vse radijske postaje, tako tudi norveške in finske. Vladarski par Norveške je bil v Stockholmu svečano sprejet, prav tako predsednik Finske, ki je to pot prvič priletel z letalom.

STOCKHOLM, 19. okt. Kralj Gustav V. je priredil sinoči v kraljevskem dvorcu na čast danskemu in norveškemu kralju ter predsedniku Finske svečano večerjo, katere so se udeležili poleg članov kraljevske hiše ministri za zunanje zadeve, poslaniki nordijskih držav in člani švedske vlade. Po večerji so odšli kralj in njegovi visoki gostje na balkon, kjer so odzdravljali veliki množici ljudi, ki so jim priredili navdušene manifestacije. Ves tisoč ljudi je z godbo in 500 zastavami raznih društev v sprevodu krenilo od mestne posvetovalnice do dvorca, kjer je godba igrala nordijske narodne himne in ljudstvo je klicalo suverenu ter njegovim visokim gostom. Z igranjem in petjem švedske narodne himne je bila svečanost zaključena.

STOCKHOLM, 19. okt. Konferenca treh monarhov in finskega predsednika bo danes zaključena. Sinoči so se zbrale pred kraljevo palačo velike množice prebivalstva in posebno toplo pozdravljale finskega predsednika Kallia. Roosevelt je

poslal konferenci svoje pozdrave ter zagotovilo, da bodo USA podpirale severne države, ki so bile vedno nositeljice reda in miru. Kallio se mu je zahvalil v imenu finskega naroda, ki bo ostal Ameriki vedno hvaležen za podporo.

STOCKHOLM, 19. okt. Ob priliki sestanka poglavarjev severnih držav je bila služba božja, ki so se je udeležili vsi štirje poglavarji z družinami in člani vlade. Nadškof, ki je po maši prosil Boga,

da bi blagoslovil važno zasedanje je prečital tudi molitev za svetovni mir. Ceremonija je napravila na vse prisotne najgloblji vtis.

RUSIJA ZAHTEVA NADALJEVANJE POGAJANJ S FINSKO

RIM, 19. oktobra. Rusija nujno zahteva, da se finski delegat Paasikivi vrne v Moskvo na nadaljevanje konference. V Helsinkih mislijo, da bo Paasikivi odpotoval v Moskvo šele v ponedeljek.

Chamberlainovo poročilo parlamentu

RUSIJA POSLALA NEMČIJI 17 IN PO L TONE ZLATA — POLOŽAJ V SEDANJH VOJNIH OPERACIJAH

LONDON, 19. okt. V angleškem parlamentu je na včerajšnjem rednem zasedanju izjavil pomočnik zunanjega ministra Buttler, da odgovarjajo resnici vesti, ki krožijo o ruski pošiljki 17 in pol tone zlata v Nemčijo. Chamberlain je nato glede nemške propagande naglasil, da ta v nevtralnih državah ni mogla zamisliti načel, zaradi katerih je Anglija šla v vojno in ki morajo vplivati na moralno in materialno blagostanje vseh narodov, tudi tistih, ki niso v vojni. Angleške kopne sile so zdaj zasedle odsek francoske fronte, ki jim je bil določen. Vrhovno poveljstvo zaveznikov sil je enotno, angleške čete so pod vrhovnim poveljstvom Francije, nasprotno pa angleški častniki poveljujejo ponekod francoskim edincem. Angleška mornarica je v preteklem tednu pretrpela bridke izgube na moštvu in častnikih. Nasprotnik je z vso naglico napadel naše brodovje v pomorskih oporiščih. Žel je neuspehe. Nasprotnik je pa prisiljen, da si uspehe tudi epovstavno izmišlja. Ni res, da bi bile vojne ladje »Hood«, »Repulse« ali pa nosilec letal »Arc Royal« poškodovane. Vlada je vse izgube objavila, izmišljene izgube tako dvignejo nade pri nasprotniku, toda končno bo resnica le prišla na dan in kaznovala laži s tem, da bo povečala njegovo malodušnost. Mi ne bomo bahnali o uspehih, o katerih ne bomo vedeli, da so resnični. V zračnih bitkah

zadnjih dni smo zbili osem nasprotnikovih letal, izgubili nismo nobenega. Verjamemo pa, da še več nemških bombnikov ni prišlo domov. Naše letalstvo je zelo svoj prvi večji uspeh, ko je zbito tri težke nemške bombnike pri napadu na Rosyth. Toda v prvih dneh vojne se ne smemo vdajati nepotrebnemu hvalisanju, ti napadi so bili neznatni, pričakovati je mnogo hujših. Začetek je dober, zadovoljni smo! Major Attlee je še dodal, da je treba narodno obrambo vzeti resneje v roke.

Mariborska napoved. Prevladovalo bo pretežno oblačno in malo vetrovno vreme. Včeraj je bila najvišja toplota 26,8, danes najnižja 10,7, opoldne pa 19,8.

Tiso proti obnovitvi Češko-Slovaške

PARIZ, 19. okt. Značilna za mnenje, ki vlada v političnih krogih sedanje vlada-joče skupine na Slovaškem, je izjava Tise, ki jo je podal na trgatvi v Vajnorah: »Slovaki so veseli, da imajo svojo državo, v kateri jim nihče ne ukazuje. V tujini se trudijo, da bi vpregli Slovake za obnovo češko-slovaške republike. Slovaki so zdaj okusili svobodo in ne bodo več dovolili, da bi jim bila vzeta. Načrt za restavracijo CSR ne bo našel odziva med slovaškim narodom. Slovaki so živeli v CSR 20 let, po bridkih izkušnjah so jo pa za vselej zapustili. Držali

Nemci dvigajo po Poljski potopljene poljske ladje

MINSK, 19. oktobra. Doslej so poročili iz morja 52 ladij, ki so jih bili poljski potopili. 27 od teh je vojniških ladij različnih tipov, 23 je pa pomožnih ladij. Le te so začeli takoj popravljati in jih bodo poslali v promet.

Velika letalska nesreča

RIM, 19. okt. Veliko trimotorno letalo, ki je vozilo med Seviljo in španskim rokom, je malo po 12. uri včeraj doživelo katastrofo. V slabem vremenu je izgubilo na povratku orientacijo in se nad Malago. Letalo je strmoglavilo in tla in se vnelo. Pri tem je izgubilo življenje pet mož posadke in 10 potnikov.

NOV SPOPAD NA MORJU

AMSTERDAM, 19. okt. Reuter poroča, da so tamkaj opazili na odprtem morju velik boj med šestimi vojnimi ladjami in 12 bombniki. Streljanje je močno odmevalo s Severnega morja, niso pa mogli ugotoviti, kateri državi pripadajo in letala.

ANGLESKE ZAPLENITVE KONTRABANDNE

LONDON, 19. okt. Angleži so v prejšnjem tednu zaplenili 23.000 ton kontrabandnega blaga. V prvih sedmih tednih je bilo torej z angleške strani zaplenjenega 338.000 ton blaga, ki je namenjeno v Nemčijo.

ZASEDANJE ZVEZE NARODOV

ŽENEVA, 19. okt. Reuter poroča, da tajništvo Zveze narodov stopilo v zvezi s vladami držav, ki so članice ZN, in jim predlaga, da se za 4. decembra skliče plenarna zasedanja. Na tem zasedanju bodo bile volitve članov mednarodnega sodišča in sprejeli bi preračun ZN.

RUSKI VOHUNI PRI FORDU

DETROIT, 19. okt. Havas. Razvijanje Fordovih tovornih je prepoznano pristo po hajanje po tvorniških prostorih štirim ruskim inženirjem. Osumili so, da so proučevali način izdelave strojev Fordovem podjetju.

NESREČA PARNIKA »PREZIDENT HARDING«

NEWYORK, 19. okt. Reuter. Med njimi potniki na parniku »Prezident Harding«, ki se je danes v viharju potopil, je tudi bivši predsednik belgijske vlade Van Zeeland.

SIKORSKI PRI DALADIERJU

PARIZ, 19. okt. Havas. Daladier je jeli danes predsednika poljske vlade v riz, generala Sikorskega.

NEMŠKI PARNIK ODPLUL IZ BRAZILJE

NEWYORK, 13. okt. TASS. »Associated Press« poroča, da je nemški parnik »Santa Fe« zapustil Rio de Janeiro in odplul v neznani smeri. Ladja je bila na začetku vojne v brazilski prestolnici, kjer so vsidrani še trije nemški parniki.

VKORAKANJE RUSKIH ČET V ESTONIJO

TALLIN, 19. okt. DNB. Sovjetske sile so danes prekoračile estonsko mejo in korakajo v določene garnizije, ki so sporazumno priznala estonska vlada. Najvažnejših strateških točkah države.

ROOSEVELTOVO OPOZORILO O PODMORNICAH

WASHINGTON, 19. okt. Roosevelt je izdal opozorilo, da je tujim podmornicam vstop v ameriške luke in voznja po ameriških teritorialnih vodah prepovedana.

NASELJEVANJE ŽIDOV

WASHINGTON, 19. okt. Mednarodni odbor za preseljevanje nemških Židov je izposloval od ameriške vlade dovoljenje, da se naseli večje število beguncev iz Nemčije na Filipinih.

se bodo svoje Slovaške, o drugi obnovo

skupne države s Čehi nečajo nič slišati. Tujina naj ne gleda na Slovake kot na nedonošeno dete... Pri tem je pa je značilno, da je mnogo Slovakov vstopilo v češko-slovaško legijo, da delujejo v Ameriki, da je Osrsky, poslanik CSR, v Parizu in bori za obnovo CSR Slovak ter da je Slovak prof. dr. Hodža, bivši predsednik Pr. vlade, med drugimi tudi že dospel v Pariz, da pomaga pri obnovi češko-slovaške republike.

Maribor

Povečane socialne dajatve Maribora

Proračun mestnega socialnega skrbstva je za 124.844 din povišan na 4.285.834 din

Zadnja leta se kažejo v Mariboru vedno večje potrebe socialnega skrbstva. Mestna občina je vsa leta reševala socialni problem s Pomožno akcijo, ki je bila odvisna od darežljivosti meščanov. S pomočjo Pomožne akcije je mestna občina vsako leto zaposlila večje število v Maribor pristojnih brezposelnih, drugim revežem pa je dajala najnujnejšo pomoč v naturalijah. Praksa je pokazala, da je sistem s nakaznicami še najboljši. Pomoči potreben dobi od mestnega socialno-političnega urada nakaznico za nabavo določene količine živil in drugih življenjskih potrebščin.

Sistem Pomožne akcije je postajal iz leta v leto slabši. Meščani so vedno manj darovali, socialne zahteve pa so bile v Mariboru vedno večje. Ker banovina predpisuje obvezne socialne dajatve, je morala mestna občina najti drugi stalni vir dohodkov. Zato je bila primorana uvesti mestni socialni davek, ki donša mestu letno nad 800.000 din. Pomožna akcija je dajala zadnja leta samo okoli 400.000 din, torej za polovico manj, kakor pa daje obvezni socialni davek.

Zaradi izrednih razmer, ki jih preživljamo in ki stavljajo na socialno skrbstvo vedno večje zahteve, je morala mestna občina letos zvišati tudi postavko za socialno skrbstvo. Proračun mestnega socialnega skrbstva za leto 1940-41 znaša 4.285.834 din, lani pa je znašal 4.160.990, torej se je zvišal letos za 124.844 din. V tej postavki ni upoštevan prispevek premoženjski upravi Mestnih podjetij k anuitetni službi za delavsko kolonijo. Ta prispevek je lani znašal 412.500 din.

Zvišanje se nanaša deloma na porast števila oskrbovancev, deloma na zvišanje podpor v smislu sklepa mestnega sveta z ozirom na težje življenjske razmere. Tudi postavka glede vzdrževanja poslopij se je morala zvišati, ker so vsa poslopja potrebna temeljitega popravila. Zvišanje subvencije mlečni šolski kuhinji je bilo nujno potrebno, ker se je socialno politični urad prepričal, da pri dosedanjih subvencijah ne morejo dobiti vsi revni in slabotni šoloobvezni otroci brezplačno mleko, posebno odkar so se porcije znatno reducirale, ker ministrstvo za socialno politiko po podatkih Zdravstvenega doma ne krije več režijskih stroškov mlečne kuhinje, ki znašajo mesečno okoli 1000 din. Enako se je morala spriči obstoječih izrednih razmer letos zvišati postavka, ki se nanaša na podpore družinam siromašnih vojni obveznikov. Pri prehrani oskrbovancev v lastnih zavodih so se

ZARADI RAZŽALJENJA ČASTI

Pred mariborskim okrožnim sodiščem sta bila obsojena vsak na 20 dni zapora in na 600 din denarni kazni, pogojno za dobo dveh let, bivša sotrudnika »Totega lista« književnik Ivan Albrecht in tehnični risar Josip Pukl. Državno tožilstvo je dvignilo proti njima obtožbo radi neke slike, ki je bila priobčena v »Totem listu« 1. aprila in ki prikazuje iz groba vstajajočega Ivana Cankarja ter neko učitelico-pripravnico z nalogo »O zgodovini slovenske drame«. V istem listu je bil priobčen tudi članek »Cankar, tendenca in pedagogika«. S podobo in člankom sta zakrivila obtožena umetnika prestopek proti časti ter razžalila javne uslužbenke. Člane izpitnega odbora za praktične učiteljske izpite Adolfa Gröbminga, Janeza Logarja, dr. Romana Savnika, Riharda Aplenca, Doro Vodnikovo, Venčeslava Čopiča in Pavla Lavriča.

KOPICA PROMETNIH NESREČ

V Zg. Radvanju se je zaletel neki neznan kolesar v 37 let starega delavca Ivana Vilčnika ter mu zlomil nogo. Na Slomškovem trgu se je zaletel s kolesom v osebnim avto 13 letna Anica Justova, hčerka delavca drž. železnice iz Zolgerjeve ulice, ter si močno poškodovala obe kolena. Ponesrečenko so pripeljali v bolnišnico. — Po nesreči je padla z voza ter si zlomila levo roko posestnica Ana Šutejeva iz Sv. Trojice v Slovenskih goricah. — 26 let staremu vojaku na dopustu iz Selnice ob Dravi pa se je zapletla pelerina med vožnjo s kolesom v mimojedoči kmečki voz ter ga potegnila s kolesa. Res je padel s kolesa ter si zlomil roko.

upoštevale sedanje tržne cene in bo pri morebitnem porastu teh cen tekom proračunskega leta treba kriti morebitni primanjkljaj iz proračunske rezerve.

Tudi postavka, ki se nanaša na zaposlitev brezposelnih, je ostala nespremenjena. Pripomniti je treba, da ta postavka v znesku 850.000 din nikakor ne zadošča za zaposlitev vseh v Maribor pristojnih brezposelnih, kaj šele ostalih, ki stal-

no bivajo v Mariboru in bi se po uredbi prav tako morali zaposliti. Pri sedanjem stanju brezposelnih bi potrebovali za to vsaj 1.300.000 din na leto. Sedanja postavka bi zadoščala, če bi se brezposelni zaposlovali le v zimskem času. Ker pa mestni brezposelni tudi preko poletja ne dobivajo druge dela, bo morala mestna občina že sedaj razmišljati o možnosti izdatnega zvišanja te postavke.

15letnica smrti dr. Franja Rosine

Pokojni general Maister je napisal naslednje posvetilo starosti mariborskih Slovencev dr. Franju Rosini: »Z dr. Vrstovškom že skupno pripravljata prostor za ves naš preobratni Narodni svet, ki bo brez strankarske politike s čistim in ostrim očesom nadzoroval iz sinjih višav delo in samozavest zanamcev in tehtal, ako so vredni nekdanjega truda, da so svobodni na lastni svobodni zemlji.

Pred 15 leti so na današnji dan pripeljali z Dunaja telo pokojnega dr. Franja Rosine, ki je na Dunaju iskal ozdravljenja, a je moral kot žrtev svojega rodo-

ljubja prerano umreti. Naslednjega dne je bil v Mariboru pogreb iz Narodnega doma na pobeško pokopališče. Zakaj je moral veliki pokojnik leči v prerani grob, vedo najbolje narodno-zavedni Rušani iz zgodovinskega sokolskega slavja 1. 1914. Dolžnost narodnega Maribora bi bila, da ob 15-letnici smrti slovenskega borca dr. Rosine prične razmišljati o dostojnem spomeniku trem stebrom osvobojenega Maribora: dr. Rosini—dr. Vrstovšku—generalu Maistru.

Bombaža in železa primanjkuje

Mariborska tekstilna industrija vedno huje občuti veliko pomanjkanje surovin, zlasti bombaža. Nekatere tovarne so znatno omejile obrat in reducirale delavstvo, druge pa skušajo vsaj deloma nadomestiti bombaž z volno iz lesa, ki jo mešajo med bombaž. To volno dobivajo iz Nemčije. Seveda bodo morali biti izdelki označeni, da so napravljeni

iz lesne volne. Nekatere tovarne so naročile za to potrebne stroje, da bodo izdelovali blago samo iz te volne. Tekstilna tovarna Hutter gradi novo tovarno za svilo. Zidarji so delo končali in sedaj bi morali pričeti z železno konstrukcijo. Ker pa primanjkuje železa, bo delo za nekaj časa ustavljeno.

Gradbena komisija za radijsko postajo

Te dni je mestni gradbeni urad za Prosvetno zvezo v Ljubljani kupil 10.000 kvadr. metrov veliko parcelo med Trubarjevo in Kersnikovo ulico za starim pokopališčem na Tezmem, kjer bodo zgradili mariborsko relejno radijsko postajo. Zemljišče so prodali posestniki Ko-

ler, Vrecl in Potočnik po 20 din kv. m. S tem je prostor za novo radijsko postajo določen. V kratkem bo prišla iz Ljubljane posebna gradbena komisija, ki bo pregledala stāvbišče, na kar se bo pričela gradnja.

SMRTNA ŽRTEV EKSPLOZIJE

Včeraj smo poročali o eksploziji v skladišču bencina v Linhartovi ulici. Pri tem se je smrtno ponesrečil 32-letni delavec Anton Pistotnik s Ptujске ceste 18, ki je dobil tako hude opekline, da je v bolnišnici izdihnil.

DELAVCA STISNILO MED KOTLI

V delavnicah drž. železnice je stisnil včeraj nekaj čez opoldne kotel 24-letnega kovača Franca Tetitkoviča, doma iz Poljan v Studencih. Delavca, ki je dobil težke poškodbe na prsih in v trebuhu, so prepeljali takoj z rešilnim avtom v mariborsko bolnišnico.

TRAMOVJE ZASIPALO TESARJA

V mariborsko bolnišnico so pripeljali iz Slov. Bistrice 51 let starega tesarja Matijo Justinka. Tesar je pomagal postavljati ogrodje iz tramov na zgradbi nove hiše. Znenada pa se je tramovje zrušilo ter ga pokopalo pod seboj. Težko tramovje mu je nevarno poškodovalo križ in hrbtenico.

VINIČAR OKLAL POSESTNIKA

Pred zidanico posestnika Robiča iz Sp. Porčiča v Slov. goricah sta se sprla posestnik Anton Robič ter njegov viničar Janez Dvoržak. Viničar, ki je bil precej vinjen, je nazadnje segel po nožu ter z njim nevarno oklal svojega gospodarja. Prizadejal mu je nevarne rane po roki, po prsih in po obrazu. Posestnika so kmalu nato naložili na neki avto ter ga prepeljali v mariborsko bolnišnico, nasilni viničar pa bo imel opravka s sodiščem.

PONOČNI NAPAD NA CESTI

Včeraj zvečer je napadel na samotni cesti proti Dobravcem pri Slivnici neznan moški 20 let starega delavca Franc Levstika iz Dobravc. Napadalec je zlomil Levstiku, ki se je peljal proti domu na kolesu, z lesenim drogom nogo.

Levstik se je moral zateči v bolnišnico, za napadalcem pa poizveduje orožništvo.

m Iz poštne službe. Upokojeni so bili Jernej Vidmar, Anton Klemenčič in Stefan Bele, inspektorji 5. skup. pošte Maribor 2 in Anton Majer, višji kontrolor 6. skup. pri pošti Maribor 1.

m Predavanje o kemični vojni bo priredil nocoj Odbor za obrambo Maribora proti napadom iz zraka ob 20. v dvorani Ljudske univerze. Predaval bo prof. Stan-ko Modic.

m Kopitarjevo ulico mestni delavci že dalje časa regulirajo. Ulico bodo tlakovali.

m Ponovitev Svengalijevega večera. V torek, dne 24. t. m. bo v Grajskem kinu ponovitev Svengalijevega večera s popolnoma novim sporedom. Sodeloval bo tudi znani medij Madame Elise.

m Z jabolčnikom so gasili požar. V Slatini v Halozah je nastal pri posestniku Andreju Glavici požar, ki je zajel vso hišo. Ker ni bilo vode, so gasili z jabolčnikom in tako preprečili katastrofo.

m Vreča moke je zlomila nogo 21 letnemu Josipu Ferenku iz Maribora. Ponesrečenec, na katerega je padla vreča tako nesrečno, se zdravi v bolnišnici.

m Nevaren pes. Pes je nevarno razgrizel obraz in roko 10 let stari viničarjevi hčerki Stefaniji Sletingerjevi iz Sv. Marjete ob Pesnici. Pes se je zagnal v dekletce, ker ga je hotelo odgnati od sebe.

Gradnja novih avtobusnih garaž

Mariborsko mestno avtobusno podjetje se je v zadnjih letih zelo lepo razvilo in pokazalo velik napredek, menda največjega med vsemi mestnimi podjetji. Zgradili so moderni avtobusni kolodvor, kakršnega ni v državi, sedaj pričenjajo z gradnjo velike in moderne avtobusne garaže.

Mestni avtobus je že zelo potreboval nove garaže, ker sedanje v Plimariški ulici ne odgovarjajo več svojemu namenu. So pretesne in je dovoz zelo neprijeten. Zato je mestna občina kupila od tekstilne tovarne Zelenko & Co predilnico in veliko stanovanjsko hišo. Predilnico bodo podrli in tam zgradili velike avtobusne garaže, hišo pa bodo preuredili za stanovanja mestnih šoferjev.

m Gostilnac so razbili. Gostilničar in posestnik Lovro Turk iz Prepolja pri Bačah je prijavil oblastem, da so ponoči trije mladeniči iz neznanega vzhoda padli gostilno in s koli ter kamenjem razbili okna in oknice. Nekdo je tudi dvakrat streljal iz lovske puške, k sreči pa nikogar ranil.

m Neznani žepar je ukradel instalatorko Ferdinandu Zmazku iz žepa denarnico s 156 din.

m Električni tok je vrgel včeraj na novi zgradbi v Čafovi ulici zidarja Anja Vrbnjaka, ki je pri padcu dobil lažje poškodbe. V sled strahu nekaj časa ni mogel govoriti.

m Nočna lekarniška služba (od 14. vključno 20. t. m.): lekarna pri Sv. Antonu, Frankopanova 18, tel. 27-01; lekarna pri Mariji pomagaj, Aleksandrova cesta 1, tel. 21-79.

Kino

* Grajski kino. Danes veliki zgodovinski film »Suez«. Borba proti naravi.

* Kino Esplanade. Carobno lepa opera Sv. barvav triumfalnega petja in glasbe »Ljubljena«, Jeanette Mac Donald, Edy Nelson.

* Union kino. Danes zadnji dan bavni film »Maroko«. Marlene Dietrich & Gary Cooper.

Radio

Petek, 20. oktobra
Ljubljana: 11. Solska oddaja; 12. Zlati koncert (plošče); 13.20 Koncert slovenskega del. RO; 18. Ženska oddaja; 18.20 Koncert (plošče); 19. 20 Narodnostna ura; 20.30 Vokalni koncert glasbe (plošče); 20.30 Zgodovinski koncert ob spremljavi RO. — Zagreb: 17.15 Koncert radio-kvarteta. — Sofija: 20.30 Simfonični koncert RO. — Beograd: 19.50 Mozartova opera »Ugrabljenje iz seraja«. — Bukaresta: 19.50 Prensos Mozartove opere »Carobna pustolovščina iz gledališča«. — Oslo: 20.50 Verdieva opera »Trubadur« (plošče). — Milan: 21.15 trijeva opera »Moja hiša«. — Ankar: 21.10 Simfonični koncert. — Budimpešta: 21.10 in 23.20 Koncert ciganskega orkestra.

Mariborsko gledališče

Cetrtek, 19., ob 20.: Neopravičena ura. — Petek, 20. Zaprto. — Sobota, 21., ob 20.: Veriga. C. — Popoldanske gledališke predstave za otroke — posebno za one, ki nimajo pravih metne zveze za večerne predstave, se bodo v letošnji sezoni uvedejo ob nedeljah in praznikih. Za večje skupine veljajo letos iste ugodnosti kakor lani.

SMRT POD TOVORNIM AVTOMOBILOM

Novembra lani je peljal posestnik Jakob Mlinarič z dvema juncema naoblen voz jabolk iz Ločkega vrha k Sv. Bečetu, kamor je sadije prodal. Junci so med časi vlekli voz, poleg Mlinariča pa se je sedela na vozu njegova žena Anica. In rejenec Franc Zemljič. Mlinarič se je odpravil z doma kasno popoldne, in pot ga je zadela noč. Nekaj pot od Sv. Trojice na banovinski cesti pri Obradnu, kjer je cesta zelo vijugasta, so na vozu zagnali zagnali luči reflektorja naproti prihajajočega avtomobila. Bilo je okoli 8 ure zvečer. Rejenec Zemljič se je v trenutku pognal z voza in skočil pred živino. Isto je napravil tudi Mlinarič. Takrat pa je že privozil mimo tovarni avtomobil. Kako se je nesreča zgodila, prav za prav nihče ne ve, ker je bila gostota megla. Mimohiteci avto je zagrabila Mlinariča, ga dobil pod kolesa ter mu zdrobil lobanjo. Mlinarič je nato upadnil na tla, da je povozil Mlinariča 34-letni mariborski šofer Franc Topler. Sodišče se ni moglo prepričati o Toplerjevi krivdi ter ga je zategadelj oprostilo.

V parlamentarnih krogih je bila beseda o nekem politiku. Nekdo je dejal:

— On je kaj slab vodja.

— Toda dobra zastava, se je odzval Clemencau. V vsakem vetru se vije...

Zanimivosti

Narva - na meji dveh civilizacij

Poživitev industrije v Estoni, kjer so bile prej tračnice obmejne proge zarasle s travo

Estonoruska pogodba o medsebojni pomoči je postavila v ozadje temne čase, ko sta si obe sosedji stali z veliko mrzljivo in ljubosumnostjo nasproti. Vzhodna estonska meja je bila še nedavno hermetično zaprta proti Rusiji in dopisnik »Journal de Geneve«, ki jo je obiskal, je med drugim zapisal:

Narova, mejna reka, ki se izliva iz Peipskega jezera v Finski zaliv, nosi seboj debela. V pristanišču jih bodo sežagali in naložili na parnike za prevoz v London ali Berlin. Les je razen kaviarja in petroleja najdragocenejši produkt Rusije za dobavo deviz.

Narva ob Narovi čepi že stoletja na meji dveh civilizacij.

V 13. stoletju so jo postavili Danci, nemški viteški red jo je sto let kasneje okupil. Še eno stoletje dalje in Narva je postala last Švedov. Vitezi so jo prej sezidali na bregu reke močno trdnjavo. Oče Ivana Groznega, car Ivan III., je 1492 zgradil nasproti te trdnjave, na desni obali Narove drugo utrdbo. Še danes se estonska in ruska trdnjava mirno gledata nasproti, nekega dne pa bo meja med njima izginila.

Sto let so bili

švedski gospodarji obeh trdnjav. Šele Peter Veliki jih je v bitki pri Narvi leta 1704. spet osvojil. Narva je postala ruska, ohranila pa je še vedno svoj značaj na meji dveh svetov, med zahodno evropsko civilizacijo in moskovskim celinskim carstvom. Po brest-litovskem miru je postala

Narva obmejno mesto dveh držav.

Mesto so zasedle nemške čete, nemški nacionalisti so jo upali, da bodo zlahka nadaljevali prodiranje po stopnjah pruskih vitezov v slovanski svet. Šest mesecev so sanjali o tem, 11. novembra 1918 so pa Nemci pobegnili pred prodirajočimi boljševiki. Toda, ko so se Rusi bližali mestu, se je dvignila estonska vojska pod poveljstvom generala Laidonera. — Narva je trpela od bombardiranja,

dni so trajali boji ob Narovi.

Še preden so Fincev in angleške vojne moratorije, ki je streljala s težkimi topovi na trdnjavo, je Estonska vzdržala in dobila samostojnost. V mirovnih pogajanjih se je Estoncem prepričilo, da so preprečili razdelitev Narve v estonski in ruski del. Dobili so še nekaj km ozemlja na desnem bregu Narve, pustila in plodna ravan je tvorila mej v Evropi. Železniška proga, ki vodi iz Tallina skozi Narvo v Leningrad je bila dolgo zapuščena, zaprta. Na meji je rasla trava med tračnicami.

Šele kasneje se je dvakrat na dan odpi-

rala zatvornica in skoro prazen vlak je vozil v obe smeri.

Komaj 65 km od tod leži Leningrad. Na velikih obmejnih tabli je bilo še nedavno v estonsko smer z velikimi črkami v cirilici zapisano: Pozdrav delavcem zahoda! Nekdo je v šali pripisal: Od lačnih delavcev z vzhoda... Veliki gozdovi vzdolž estonske meje so na široko posekani. — Bodljiva žica zapira prehod na ono stran.

Narva je imela pred vojno 45.000 prebivalcev, zdaj jih šteje le nekaj nad 26.000. Mestna četrt, ki so jo 1919 zažgali boljševiki, je še vedno razdejana. Stanovanj itak ne manjka! Nekdaj je mesto živelo od velike

tkalnice bombaža v bližnjem Kreenholmu,

ki je bila svojčas največja v Evropi. —

Umetno oko išče sovražno letalo

Naloga protiletalskih topov je precej težja od navadnih baterij. Letalo je majhen, zelo gibljiv in v vse smeri lahko premikajoč se predmet. In če izgine topničarjem še izpred oči, tedaj ga more izstreliti le po naključju zadeti.

Moderni prisluskovni aparati morejo zelo natančno pogoditi oddaljenost in položaj tudi nevidnega letala. Spretni opazovalci lahko na poseben način računajo ugotove točno nahajališče sovražnega bombnika tudi ponoči. Nenadoma se sovražni gost znajde v žaru velikega re-

flektorja in železni pozdrav ga obsuje z vseh strani. Če prihaja letalo v poševni smeri, tedaj ga čuje najprvo le eno umetno uho, tisočinko in stotisočinko sekunde kasneje ga že ujame drugo uho. Ta časovna razlika se registrira v naših možganih. Mi sicer ne čujemo dveh različnih odmevov, časovna razdalja med njima je prekratka, toda zadostuje že to, da uganemo smer zvoka. Če z zvočnikom šumno razdaljo od ušes še povečamo, lahko oddaljenost letala in njegovo treutno lego še natančneje določimo.

Moderno morilno orožje in človek

V boju je začetek vseh uspehov! — so učili že stari filozofi. Boj za obstanek pospešuje nadaljnji razvoj, pravijo biologi. Živalske vrste, ki tega niso zmogle, so propadle. Človek si je ustvaril orožje, ga sam skoval in uspel povsod tam, kjer je mogel držati korak z razvojem nasprotnika.

Zelo važen korak v bodočnost je napravil človek z odkritjem smodnika. V boj je posegla mehanična energija, njena destruktivna sila je odločala o zmagi. Tank srednjega veka, vitez v oklepu je izginil z bojišč, ker je bil tako defenzivno

kakor ofenzivno proti novemu orožju brez moči.

Človek je šel dalje, iznašel je vse mogoče morilsko orožje in strelivo, vendar govori svet še vedno o nadaljnjih podvigih vojne tehnike. Potencial modernih vojsk je dosegel visoko stopnjo, toda prej kakor slej odloča pri strojih spretnost in strategična iznajdljivost tistih, ki jih vodijo. Naj bo ščit proti sulici, tank proti gránatam, vselej je tu odločilna izvežbanost pa hrabrost mož, ki si stojita nasproti.

Znanost rešuje ljudi pred potresi

Vulkanski izbruhi so bili vedno šiba božja za človeštvo. V l. 1902 je bilo v manj kakor eni minuti uničeno mesto St. Pierre na otoku Martinique. Zgoča lava je ugrabila življenje 28.000 ljudem, vdrla je iz žrela, narasla v nad 1000 m debelo reko in se hitreje kakor brzi vlak razlila v dolino. Vsaka rešitev je bila zaman.

Vezuv je v davnih dneh veljal za ugasli

Gozdni dobiček Madžarske. Ko so Madžari izgubili Podkarpatsko Ukrajino, je bilo 1919. tam 621.718 kat. juter državnih gozdov. Lani so jih na istem prostoru dobili 654.745 kat, juter, 33.027 več kakor 1919. Torej, gospodarstvo bivše CSR je le bilo dobro!

ognjenik. Toda l. 79 so se zdramile podzemeljske sile in cvetoča mesta pod goro je zasula lava z ljudmi vred. Koliko tragedij pozna potresna zgodov. po vsem svetu, zdaj šele se je človeku posrečilo, vsaj deloma ugrabiti prirodni sili nezadržano moč.

Kmalu bodo imele na zemlji vse ognje niške točke svojo čuječo postajo. Silno občutljivi aparati že prisluskujejo, kaj se dogaja v ugaslih ognjenikih. Čim se premaknejo globoko v notranjosti goreče gmote, že se zgane igla in v notranjost zemlje pomaknjeni termometer beleži narast temperature. Radio javi na mah vsej ogroženi okolici pretečo nevarnost in ljudje se utegnejo umakniti preden jim bruhaajoči element preseka pot.

Kreenholm je dominiral v ruski bombažni trgovini, tovarne so zaposlile 14.000 delavcev, ki so delali v dveh posadah. Podjetje je postavilo 23 delavskih hiš, bolnico s 450 posteljami, dve cerkvi, mlin in pekarno. Danes je sedem delavskih hiš zaprtih, bolnišnica je prazna, pekarna in mlin še poslujeta, glavno tovarniško poslopje sameva, število delavcev je padlo na 3000. Blizu 400.000 vreten stoji brez posla.

Nova pogodba z Rusijo bo prinesla na estonsko mejo več življenja. Listi se znova zavzemajo, da bi se odprli nekdanji dovoz bombaža iz Turkestana. Tovarna v Kreenholmu pri Narvi naj bi postala glavna dobaviteljica tovrstnih potrebščin v ogromnem ruskem prostranstvu.

V 200. LETU POSTALA MATI

Ogromna želva z otočja Galapagos, stara že nad 200 let, je v živalskem vrtu San Diego v Kaliforniji dobila te dni potomca. Prvič po 20 letih, odkar je oklopnjača v vrtu, je rodila jajce. Mati tehta 350 kg, mladič komaj stotino grama. — Primer je zanimiv, ker doslej še niso poznali tako staro mater med želvami.

Slovaška se vrača k laneni industriji.

Da bi ne bila preveč navezana na zunanji dovoz tekstilnih potrebščin, je Slovaška povečala ploskev kulture lana. Zato pa bodo površino, zasejano s pšenico, ječmenom in repo reducirali.

Znani humorist Saphir je potoval nekoč ob veliki suši z nekim Židom po deželi. Dospela sta v mesto in stopila v gostilno. Ko sta se krepčala in je bilo treba plačati račun, je Saphir vzdihnil:

— Bože moj! Denarja nimam pri sebi. Posodite mi en forint.

Žid je dal denar, toda Saphir mu je moral zastaviti suknjo. Ko sta šla dalje, se je Žid potil v vročini, Saphir je pa brez suknje lagodno korakal. Ko sta prišla domov, je Saphir potegnil iz žepa drug forint, ga vrnil Židu in se zahvalil, da mu je po tej vročini pomagal nositi suknjič...

— Oprostite gospod, vaša gospa še vedno govori...

de Vere-Stacpoole

MODNA LJUBEZEN MORNARJA ERICSSONA

ROMAN

44

Vedel je, da se Ericsson mudi, če ni popolnoma zblaznel, neke na tej stezi, tudi če je zavlil s steze in se zvil na kak grič, je Magnus sam pri sebi stavil, da ga bo njegovo ostro oko

videlo. V koči je bila samo neka ženska; vsi stanovanjci so bili zunaj na delu. Ona mu je jesti, in od nje je zvedel, da je bil Ericsson. Seveda ni spal v koči, temveč v kravjem hlevu. Ponudili so mu prenočišče na perišču sena. Šele pred dve uri je odšel proti jugozapadu. Do njega ni vodila steza? O, če greste vedno naprej, v Reykjavik.

Magnus je dal ženski nekaj drobiža in nato nadaljeval pot. Bil je torej venčani pred njim. Računal je s tem, da bo Ericsson med potjo počival, najbrž širi ure nato, ko je zapustil kočjo, je dosegel zapadna pobočja gorske verige, kjer se gorovje neha, in nenadoma uzre

na nekem vrhu človeško postavo, sedečo na skali. Bil je Ericsson. Kakor da bi dobil od spredaj sunek, se je Magnus ustavil in si zasenčil oči. Potem je plezal navzgor.

Na sredi poti je spet dvignil oči. Postava je še vedno sedela na skali. Magnus je za trenutek postal, izčrpan od naglega plezanja, da bi si oddahnil. Dvignil je roko.

Tudi Ericsson je v odgovor dvignil roko, in pet minut kasneje sta si bila tako blizu, da sta se lahko sporazumela.

Od daleč je bil Ericsson prav tak kakor vedno, toda ko je prišel Magnus bliže, se mu je skrčilo srce. Ericssonov obraz je bil brezčuten, in njegove oči so imele slep, zmeden izraz, kakor da bi ne gledale resničnega sveta okoli sebe.

»Od včeraj popoldne se potikam za teboj,« je sopihal Magnus. »Zakaj si pa pobegnil? Kaj se ti je zgodilo?«

Z razprostrtimi rokami se je bližal Ericssonu; tedaj se je ta nenadoma zdrnil, kakor da bi se predramil iz sna, poskočil in se umaknil nekaj korakov.

»Ne dotikaj se me!« je dejal.

Trenutek je Magnus mislil, da se Ericsson iz kakšnega koli razloga jezi nad njim, in njegov ponos je vzplamtel.

»Saj se te nočem dotikati! Toda ali smem vprašati, zakaj si nenadoma postal tako veličasten, da se te ne smem dotakniti?«

»Zakaj? — Gobav sem.«

Magnus je onemel, Ericsson je slekel jopič in zavihal desni rokav srajce. Na zunanji strani lakti, tik nad komolcem, so se pokazale tri sive lise, kakor da bi se ga tam dotaknili trije sivi prsti in zapustili nezabrisni sled.

Nehote je stopil Magnus korak nazaj, in Ericsson, ki je to kretnjo videl, se je zasmejal.

»No, vidiš sam,« pravi. »Noben človek se me ne sme dotakniti. Nihče se mi ne sme približati. Meni je vseeno. Od včeraj sem dobojeval.«

»Toda — toda — toda,« je jecljal Magnus prestrašen, in pri tem se je ves čas skušal pogovoriti, da vse to ni res — njegove oči ga gotovo varajo —, Ericsson se mora motiti. Hotel je govoriti, toda njegov jezik je bil suh.

Ericsson se je zopet oblekel in sedel nazaj na skalo, Magnus se je pa po tre-

nutku obotavljanja vrgel tik poleg njega na tla.

»Včeraj sem opazil, ko sem se umival. Poprej nisem videl, ker je na zadnji strani lakti. Če si se napolil, da me poiščeš, potem je to potrata časa, kajti moža, ki si ga poznal, ne boš našel več. Mrtev je. Zame je vse končano. Sprva sem mislil, da bom znorel, toda z mojim razumom je zopet vse v redu. Glej, bil sem na poti, da vse dosežem, kar sem hotel, imel sem vse, kar si mož sploh more želeči — srečo, premoženje, zdravje, ljubezen. In zdaj je vse proč!«

Bilo je, kakor da ne govori o samem sebi, temveč da poroča o nesrečni usodi nekoga drugega. Ves čas je gladil bolno laket, kakor da bi ga bolela.

Lahko razburljiv Magnus na ni bil sposoben, sprejeti vse te strahote tako mirno. Kričal je:

»Saj govoriš, da bi mi zmrznil mozeg v kosteh. Od kod pa hočeš sploh vedeti, da je to gobavost? Nobenega zdravnika nisi vprašal! Kako moreš človeka tako prestrašiti? Pravim ti, da je to nemogoče. Nobene gobavosti ni več na Islandu, razen nekaj primerov v reykjavíški bolnišnici. Vprašati moraš zdravnika. V Stykkisholmur pojdeva in tamkaj bova obiskala vladnega zdravnika.«

(Dalje jutri)

Kultura

Pesnik večne ljubezni Simon Jenko

Sedemdeset let krije zemlja na pokopališču v Kranju zemeljske ostanke pesnika večne ljubezni — Simona Jenka. Obenem bo potekla s tem letom 75-letnica, ko so izšle njegove »Pesmi«. Sedemdesetletij je že dolga doba, posebno za sedanjí čas, ko se literarni okusi spreminjajo iz dneva v dan. Ali prav v teh desetletjih je marsikateri Jenkova pesem ponarodela; kmetskega fanta na vasi si ne bi mogli predstavljati brez njegove pesmi. S preprosto povedano besedo in zdravo mislijo v pesmi je Jenko osvojil slovenskega človeka ter se za vedno zapisal vanj.

V 34. letu življenja je v Kranju prenehalo biti srce, ki nam je zapelo za celo knjigo lirčnih ljubezenskih pesmi. Poslej se je pri nas še napisalo in zapelo mnogo ljubezenskih pesmi, vendar se bo redko katera tako globoko zapisala v slovenskega človeka, kakor se je Jenkova. — Jenko je ostal v svoji poeziji docela preprost, življenjski in neizumetničen. Iz mnogih njegovih ljubezenskih pesmi sije zdrava slovenska šegavost. To ni bila ljubezen sentimentalnega slovenskega fanta, ampak pesem mladeniča, ki je z zdravim humorjem premagal osebno bolečino. V kasnejših letih je pesnik marsikatero svojih pesmi zaključil z jedko ironijo, ali ta ironija je bila preje zdrava rešitev, kakor obup ali cinizem.

Simon Jenko je bil pesnik občutja. Malokdo po njem je znal tako neprisiljeno in z občutjem povedati to, kar je čutil, kakor prav on, pa naj je zapel tudi pripovedno pesem. Sanjarij njegova lirika ni poznala, preveč konkretno je gledal na življenje. S pravico so ga imenovali »pesnika Sorškega polja«.

Tudi ta slovenski poet naše polpretekle dobe je moral prehoditi vso tisto Kalvarijo, ki je bila namenjena od nekdanjega pesniku. Revščina, šolanje na tuje stroške, literarna družina: »Vajenci«, in razkol ob koncu gimnazijskih let, ker mu ni bilo za semenišče, za drugim pa ni imel sredstev; nato stradanje, sušica, pripravljanje pesmi, nerazumevanje, ko pa pesmi izidejo, takoj licemersko zavijanje in hinavsko komentiranje; nato — napad, in še nato — konec: če poet ni imel dovolj odporne moči, je moral podleči. Danes je treba vzeti v roke samo »Zbrane spise«, ki jih je izdal Glonar, pa prebrati »Urednikov uvod«. Za tistimi suhiimi ugotovitvami se skriva vsa Kalvarija

slovenskega poeta, pesnika Sorškega polja in večne ljubezni, pa tudi slovenskega fanta, enega izmed redkih, kar smo jih imeli. Z noviškim moralnim plotom obdan kritik Jenkovih pesmi je v prvi sapi moral zapisati, da so se mu pesmi »tem bolj dopadle, čim bolj smo jih prebirali«. Govoril je o pravem pesniku, a istočasno napisal dolgo moralno razpravo in pridigo o pesmih »ljubovnega zapopadka«, ob enem pa pokazal s prstom na pesmi »nepesniške ljubezni«, katere so kasneje ponarodele. Kritika je bolj zanimiva po svojem načinu pisanja in takratnega kritiziranja, kakor po tem, kako je vplivala na pesnika, ki je moral tiskati svoje pesmi v tujini, ker so mu doma tiskanje najbolj umetnih slovenskih pesmi onemogočili.

To je stran iz naše slovstvene zgodovine, tista stran, ki piše o pesniku Sorškega polja in večne ljubezni — o Simonu Jenku. Ivan Potrč.

Sport

Tekme z Nemčijo ni bilo

Reprezentančna nogometna tekma, ki bi se bila morala odigrati večeraj popoldne v Beogradu, je bila iz tehničnih razlogov, kakor poročajo iz Beograda, odpovedana. Kakšne narave so te nepredvidene ovire za odigranje tekme, za enkrat še ni znano.

VOJNA IN FIS-INO PRVENSTVO 1940

Mednarodna smučarska zveza je na plenarni seji obenem s predstavniki nordijskih držav sklenila v Oslu, da se bo FIS-ino svetovno prvenstvo 1940 v vsakem slučaju vršilo v polnem obsegu. Nasprotno pa je Mednarodna zveza za hokej na ledu sklenila, odpovedati svetovno in evropsko prvenstvo.

s Zagrebška nogometna podzveza se pogaja z reprezentanco Bratislave za odigranje medmestne tekme 12. novembra v Zagrebu, ker bi lahko Beograd na ta dan radi tekme Jugoslavija—Madžarska v Beogradu postavil le močno okrnjen team.

s Nedeljsko tekmo Bolgarija—Nemčija v Sofiji bo sodel beograjski sodnik Vasa Stefanović.

s Ustanovni občni zbor Hrvatske tabeleniške zveze bo v nedeljo v Zagrebu.

s Beograjske atletinke bodo v soboto in nedeljo gostovale v Sofiji.

s Mednarodna nogometna tekma Nemčija—Slovaška bo 3. decembra.

s Joe Louis se bo boril 9. februarja 1940 za absolutno boksarsko svetovno prvenstvo s Cilencem Arturjem Godoyem.

s Italija bo 12. novembra odigrala tekmo z Nemčijo, druga nogometna garnitura pa bo gostovala v Švici.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM: V malih oglasih stane vsaka beseda 50 par. najmanjša pristojbina za to oglasje je din 8.—. Družbe, prekladi, dopisovanja in ženski oglasni listi din 1.— po besedi. Najmanjši znesek za to oglasje je din 10.—. Debelo tiskane besede se računajo dvojnó. Oglasni davek za enkratno objavo znaša din 2.—. Znesek za male oglase se plačuje takoj pri naročilu, oziroma ga se poslati v pisnu skupaj s naročilom ali pa po poštini položnici na čekovni račun št. 11.409. Za vse pisemne odgovore glede malih oglasov se mora priložiti znak za 3 din.

Razno

Hišni posestniki in najemniki preglejte Vaše peči in štedilnike predno nastopi zima. Vsa pečarska in keramična dela izvršuje solidno in poceni
ANTON RAJŠP. MARIBOR
Orožnova 6, kjer si lahko ogledate veliko zalogo.
9013—1

NOGAVICE

flastni izdelki), rokavice, volna, odeje, koce, zimsko perilo pletenine, najcenejše »Mara«, trgovina A. Oset, Koroška c. 26 (poleg tržnice). 9879-1

MORSKE RIBE

v petek in soboto pri M. Plauc. 10131-1

Posest

NOVA HIŠA
z velikim vrtom in sadonosni kom. Cena din 26.000, polovica na obroke. Direktni kupci vprašajo: Maribor, Meljska cesta 22, Robek. 10136-2

RENTABILNA GOZDNA PARCELA

se proda, 2400 kv. metrov za 9600 din. Vprašati je pri Milošu Juraku, Guštani 33. 10137-2

Prodajam

TRGOVINA Z MEŠANIM BLAGOM

ter trafiko brez konkurence, prima, se proda. Ponudbe pod »Prima« na upravo. 10138-4

KUHINJO, OMARE
salonsko garnituro, posodo in drugo prodam. Preprodajalci izključeni. Petek, ob 14. uri. Schenker, Transport, Meljska cesta. 10142-4

Stanovanje

Sončno
DVOSOBNO STANOVANJE
z vsemi pritlikinami se odda. Aleksandrova c. 26 (vprašati v trgovini). 10130-5

ENOSOBNO STANOVANJE
z lepo veliko kuhinjo se odda. Ljubljanska ul. 36. 10135-5

DVOSOBNO STANOVANJE
z zidano verando in malhišnim kabinetom se odda s 1. novembrom, za tov. »Mirim«, Prisojna ul. 16. 10140-5

Sobo odda

OPREMLJEN KABINET
s souporabo kopalnice se odda. Naslov v upravi. 10132-7

Sobo išče

STANOVANJE

Z VSO OSKRBO
se išče za poštenega, mirnega vajenca z navedbo cene pri mirni stranki. Gre tudi kot sostanovalec. — Ponudbe pod »Poštenost« na upravo. 10133-8

Službo dobi

SLUŽKINJO
ki zna samostojno kuhati, sprejemem. Naslov v upravi »Večernika«. 10096-9

VAJENCA

16 do 17 let starega, sprejemem takoj. Pekarna Feiertag Betnavska 34. 10129-9

KUCHARICA

perfektna, zanesljiva, srednjih let, se sprejme. Naslov: Marija Oset, Glavni trg 22-I, Maribor. 10143-9

Zgubljeno

ZLATA URA IN ZAPESTNICA

se je izgubila v koroškem predmestju. Prosim, da se odda proti nagradi v Smetanovi ul. 54, gostilna. 10141-11

KINO ESPLANADE

TELEFON 25-29

Filmska senzacija!

Jeanette Mac Donald

Eddy Nelson

vabita cenj. občinstvo na svoj najnovejši vefilm, čarobno lepo in razkošno operefo v naravnih barvah

ZALJUBLJENCA

ki se predvaja od četrta 19. do vključno srede, 25. oktobra. Film romantične ljubezni, prekrasnega petja, očarljive glasbe in še nevidenega razkošja, ki prekaša »Rože Marie« in »Beli Jorgovan«.

Pozor, sledi film Čajkovskega

„Simfonija življenja“

z Zarah Leander.

Kupim

KUPIM VLOŽNO KNJIŽICO
Posojilnice Narodni dom do 40.000 din. Ponudbe na upravo pod »Takošnje plačilo«. 10130-3

Naročajte
blago
po pošti!

Kadar pošljete
denar po pošti, ni
sledu o bojazni—

zakaj bi se torej bali naročiti blago po pošti?
Ako blago, ki ga Vam bomo poslali, ne bi ustrezalo, Vam ga zamenjamo ali vrnemo denar.

Zahtevajte naš brezplačni, bogato ilustrirani katalog najrazličnejšega blaga pri zelo nizkih cenah.

Voleblagovnica

Kasner & Opler

Zagreb, Illica 4 in 6

Čopisi Zagreb II., poštni predn

Širite „Večernik“

Še je čas, da plačate naročnino za

„Knjigarna in papirnica Tiskovne zadruge“, Maribor, cesta 13, Telefon 25-45

Razglednice

vseh vrst v veliki izbiri kupite v knjigarni in papirnici

Tiskovne zadruge, Maribor
Aleksandrova c. 13 Telefon 25-45

Pistotnik Anton

destilater.

Truplo dragega pokojnika prepeljemo v Dravograd, kjer bo jutri dopoldne pogreb v Črnečah.

Maribor, Dravograd, 19. oktobra 1939.

Zalujoča soproga Terezija, hčerka Antonija in ostalo sorodstvo.

„Knjige Vodnikove družbe“

„Knjigarna in papirnica Tiskovne zadruge“, Maribor, cesta 13, Telefon 25-45